

40. A Párizs környéki békék

Kemény Anna Ráni 2025A

Az I. világháborút lezáró békekonferenciát 1919. január 18-án, Versailles-ban nyitották meg (az időpont és a helyszín is szimbolikus, ugyanis 1871. január 18-án ugyanitt született meg a Német Császárság, vagyis az egységes Németo.). A tárgyalásokra a vesztes államok képviselőit nem hívták meg. A döntésekre meghatározó befolyást gyakoroló politikusok, a „négy nagy”: Georges Clemenceau: Franciaország miniszterelnöke, Lloyd George brit miniszterelnök, Woodrow Wilson, az USA elnöke és Orlando olasz miniszterelnök. Miután világossá vált, hogy a franciák nem Wilson – némiképp idealista, a titkos megállapodásokat elítélő, a nemzeti önrendelkezés jogát hirdető – 14 pontja alapján kívánnak békét kötni, hanem fő céljuk a revans és a német nagyhatalmi státus megszüntetése, az amerikaiak otthagyták a béketárgyalásokat. Wilson sem a párizsi, sem a trianoni békét nem írta alá. A határok megvonásánál etnikai elvek helyett hatalmi, stratégiai szempontok érvényesültek.

A kommunista Szovjet-Oroszország nem képviseltette magát a tárgyalásokon, léte a Párizs környéki békehozók veszélyként tekintettek, ezért egy esetleges szovjet támadással szemben egy erős Lengyelországot és Romániát kívántak megteremteni (Németo. és az Osztrák-Magyar Monarchia rovására, ugyanis ezek területeivel lehetett megerősíteni az említett két országot).

A Párizs környéki békék ehhez hasonlóan erős Csehszlovákiát hoztak létre, szinte minden cseh követelés teljesült. Csehszlovákiát (ahol jelentős német kisebbség élt) fel akarták használni egy esetleges német terjeszkedés ellensúlyozására. Franciaország Közép- és Kelet-Európában saját szövetségi rendszert épített ki (a kisantantot); az átalakuló Közép- és Kelet-Európa nagy részén francia befolyás érvényesült.

Versailles-i béke (1919. jún. 28.) – Németország és az antant hatalmak között

- Elzász-Lotaringia Franciaországhoz
- Saar-vidék 15 évre népszövetségi (= gyakorlatilag francia) igazgatás alá kerül, 15 év múlva népszavazás dönt a sorsáról – ez a Németo.-hoz csatolás mellett döntött (1936), amit Hitler egyik első külpolitikai sikereként tált (holott csupán a versailles-i béke rendelkezése érvényesült)
- Rajna-vidék demilitarizált
- Kelet-Poroszország leválasztása a lengyel korridórral (Danzig szabadváros)
- jóvátétel fizetése Nagy-Britanniának és Franciaország-nak (törlesztését később, az 1920-as években segítik az USA hitelei és befektetései)
- Anschluss (= Ausztria Németországhoz való csatlakozása) tiltása
- katonai korlátozások: tilos az ált. hadkötelezettség, hadsereg létszámának maximálása, modern fegyvernemek tiltása
- gyarmatok elvétele

Saint-Germain-i béke (1919) – Ausztria és az antant államai között

- Habsburg restauráció tiltása
- Anschluss tiltása (a versailles-i és a Saint-Germain-i békében is szerepel)
- Csehország leválasztása, Dél-Tirol Olaszországhoz
- katonai korlátozások

Sèvres (1920) – Törökország és az antant békéje

- arab területek felosztása → népszövetségi mandátumterületek (pl. Irak, Palesztina → brit mandátumter., Szíria → francia mandátumter.)
- Kemál Atatürk vezette lázadás → **1923, lausanne-i béke**: nagyobb Töröko., területek visszafoglalása Görögo.-tól és Olaszo.-tól (Kemál Atatürk később közt. elnök, illetve miniszterelnök lesz → Töröko. modernizálása)

Trianoni békediktátum (1920. június 4.) – az antant és Magyarország között kötött az I. világháborút lezáró béke

- a Magyaro.-gal kötendő béke sokáig húzódott (padovai fegyverszünet: 1918. nov. 3.), mert az októberista köztársaság nem volt elég stabil, a Tanácsköztársaság kommunizmusa pedig nem volt elismert
- a románok a Tanácsköztársaság ellen folytatott harcaik ürügyén bevonultak Budapestre, a Tiszántúlra való igényük ezen alapult
- **szomszédos országok területi követelései** – jellemzően túlzóak hogy a kompromisszumos megállapodás is kedvező legyen
 - Románia: Erdély, Tiszántúl (nem kapta meg), Bánát (csak a K-i felét kapta meg)
 - Szerb-Horvát-Szlovén Királyság: Határvidék, Dalmácia, Fiume, Bácska, Bánát Ny-i fele (vita Romániával), Baranyai Δ + Muraköz
 - Csehszlovákia: Felvidék + Csallóköz (alföldi → agrárvidék), de a szláv korridor tervét elvetették, dunántúli területeket nem kaptak
 - Ausztria: Burgenland, ám Sopron az 1921. évi népszavazás folytán Magyaro.-on marad
- A szerződés nem a wilsoni alapelveken nyugodott, melyek figyelembe vették volna a nemzeti önrendelkezés jogát, tekintettel voltak a volt Osztrák-Magyar Mon. népeinek jövőbeli fejlődésére. Ehelyett kész tények fogadták a magyar delegációt, melyet Apponyi Albert vezetett és Teleki Pál (a vörös térképet ezen alkalmából készítette) is tagja volt. A magyar tárgyalási stratégia sem volt kompromisszumkés: a teljes integritást célozta ahelyett, hogy a magyar lakosságú határmenti területek megtartására törekedett volna – bár valószínűleg az se lett volna sikeres.
- **a szerződés tartalma**
 - Magyaro. új határai
 - 35 ezer főben maximálta a magyar hadsereg létszámát
 - megtiltotta légierő és nehézfegyverek tartását
 - jóvátétel fizetése a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságnak (összegét csak később határozták meg; fizetése nehezítette a gazdasági talpra állást)
- a szerződés közvetlen következményei:
 - Magyaro. területének ⅔-ét elcsatolták
 - a történeti Magyaro. lakosságának fele a határon túl került, köztük 3 millió magyar
 - Magyaro. egy európai nagyhatalom részéből kis országgá vált, soknemzetiségű államból gyakorlatilag nemzetállam lett – az utódállamok viszont mind többnemzetiségűek lettek
 - a vasútvonalak elcsatolása katonai-gazdasági okokból történt, a határok sok helyütt eszerint alakultak
 - az ország nyersanyaglelőhelyei java részének elcsatolása (ez a Bethlen-korszakban ipari szerkezetváltást tesz szükségessé)
 - a revízió ellen létrejön a kisantant

A trianoni és a II. világháborút lezáró párizsi béke (1947. február 10.) összehasonlítása

- a párizsi béke visszaállította a trianoni határokat, kivéve: a pozsonyi hídfőt = három falut Csehszlovákiához csatoltak
- 1947-ben a szomszéd államok helyett a Szovjetunió érdekei érvényesültek (Kárpátalja Csehszlovákia helyett a Szovjetunióhoz került)
- a párizsi békében nincsenek kisebbségvédelmi garanciák, mert Hitler ezen jogalapon borította fel Európa rendjét
- 1947: összesen 300 millió \$ jóvátétel a SZU-nak, Csehszlovákiának és Jugoszláviának (1920: csak a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságnak)
- 1921-ben a szintén vesztes Ausztriától sikerült visszazerezni Sopront (népszavazás útján), Magyaro.-nak 1947-ben csak Romániával szemben volt területi igénye, mert a II. vh. után szintén vesztes ország volt (a történeti Magyaro. helyreállításának lehetősége fel sem vetődik)
- Trianon után: revizionizmus ↔ 1947 után nincs revizionizmus (keleti blokk: „béketábor”)
- 1947 után Magyaro. nem szuverén, a Szovjetunió csapatai továbbra is itt állomásoznak